

Ekkor jött a melodráma segítségére a szinpadtechnika, mely tulajdonképpen sokkal régebbi termék a drámánál, de mindig csupán a látványosságokban talált jó termőtalajt. Belevitték a melodráma is, melyet szemmel láthatóan megerősített. Megkezdődött a kiállításos, diszletes és mindenféle ördögösségekkel felszerelt szinpad korszaka és olyan sikerrel járt, hogy a zene után átvette a második főszerepet a melodrámaiban, a vérszegény szövegkönyv pedig napról napra satnyult.

Az olaszoknak köszönhetjük az operát és a szinpadtechnikát, mely azonban már kora ifjúságában elárulta azt a mohóságot, és a szinpadról mindent le akart szorítani, hogy mint autokrata uralkodhassék.

A szinpadtechnikát és szcenáriumot, mely szintén olasz találmány, átvették a franciák, az angolok és velük a többi művészetkedvelő nép. Eleinte csak a melodrámaiban kísérelte meg a darabot minél jelentéktelenebbé tenni. De nem sokáig szerénykedett. Az operát egészen leigázta. Valljuk, meg, csak javított a siralmas operaszövegeken.

De most már, kivált az utolsó évtizedekben, a drámára vetette magát a szinpadtechnika. Uzurpátor lett. Fennen hirdeti, hogy a teatralizmus felhízalásában jelentékeny része van. E bűnért pedig nincsen kegyelem.

Nem a szinpadtechnikát akarom én kisebbiteni, de megjelölöm rossz irányát és tulfajulásait. Az igazi művészi feladatok ott kínálóznak számára, amely módokat vázoltam. Oda kell a tehetség, mely művészileg tud adagolni és nem brutalizál.

Általában pedig a szinpadon minden a dráma. Ezért történik, ami történik. Ennek igazáért küzd a színjátszás, a szinpad, a díszlet és minden, amire csak szükség van, hogy a dráma és intenciója diadalra jusson. Nincsenek és nem is lehetnek külön célok és saját külön érvényesedések.

Igaz az is, hogy azért, ami a szinpadon történik, egységesen a dráma felelős. Ezt a felelősséget, a művészet szolgálatában, segít megosztani a többi mind. Zászló csak egy lehet: a drámáé.

Aki nem tudja felfogni, hogy a színjátszás, a technika, a szinpad és minden ezért a zászlóért indul a küzdelembe és nem tudja megérteni, hogy a felelősség megosztása éppen oly művészi értéket jelent, mint maga a dráma és pedig tisztára a közös célért, annak hiába a leg szebb ékesszólás. E sorok sem azoknak vannak címezve. Ha kicsi is a megértők száma, ma még, de nőni fog, mert nőni kell. A felszabadulásnak pedig mindig el kell következnie, minden rabság után. A kultúra az igazi felszabadító.

Az egységes cél és egységes felelősség egy energiába tömöríti az akarásokat: a legtökéletesebbet nyújtani, ami lehető, a művészetért. De elforgácsolódni, szét húzni nem szabad az akarásoknak.

A színjátszás maga szervesen kapcsolódik a drámához. A dráma termő talaja az előadásnak. Nem lehetnek meg egymás nélkül. Az előadás mindenkor segítőtársa a darabnak, de viszont ebből meríti az erőt művéhez. Mint a vérkeringés a szervezetben feldolgozza az anyagot és mint az idegélet a szervezet működésének, jó, vagy rossz voltának életjelenségekben adja bizonyosságát, úgy a szinpad is azt bonyolítja le a drámából, ami életteljes, ha rossz, ha jó.

Az előadás születik, él vagy meghal a drámával és annak halhatatlanságát nem tudván a maga számára biztosítani, megteremtett magának, vigaszul efemer voltaért, egy olyan lehetőséget, mely előnyt biztosít neki a dráma fölött. A dráma lehet rossz, vagy gyenge, de ugyanakkor az előadás kiváló. A darab megbukhatik, az előadás diadalt arat.

Ez ugyan fordítva is megeshetik, mondhatja valaki. Lehet. Csakhogy az arányszám soha sem érheti el az elsőt. Azért mert az előadás eleven valóság, a darab pedig csak a lehetőségek valósága. A színjátszás él, a dráma holt betű. Az Élet pedig mindig közvetlenebb hatású a csak papíron lévő gondolatnál, habár az elsőre bizonyos enyészet vár, míg a második örökre megmarad.

(Császár Imre kiadatlan művéből.)

Szinpadi alak. Arra a színészre mondják, akinek jó megjelenése van, tehát sem nem túl sovány, sem nem túl kövér,